

Datum: 23 november 2020
Aan: Auditcommissie
Van: Wethouder Financiën
Onderwerp: Rechtmatigheidsverantwoording vanaf verslagjaar 2021

Inleiding

Hoewel het mogelijk is dat minister Ollongren besluit om deze vernieuwing een jaar uit te stellen, gaan we er op dit moment van uit dat vanaf verslagjaar 2021 gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen een zogeheten rechtmatigheidsverantwoording moeten opnemen in de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af over de naleving van de regels die van invloed zijn op de posten in de balans en de rekening van baten en lasten in de gemeenterekening. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft hiertoe in oktober 2020 de *Handreiking Invoering rechtmatigheidsverantwoording* uitgebracht. Hierin wordt onder andere gesteld dat wanneer de financiële beheersing van een gemeente niet op orde is het risico op rechtmatigheidsfouten groter is.

Het college is van mening dat het volwassenheidsniveau van de financiële beheersing van onze gemeente en daarop aansluitend de huidige (verbijzonderde) interne controlefunctie toereikend is om te voldoen aan de gestelde criteria van de rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheidscriteria

Rechtmatigheid van de cijfers in de balans en rekening van baten en lasten wordt vastgesteld aan de hand van negen criteria, waarvan nu op drie van deze criteria voor de verklaring van rechtmatigheid door de accountant wordt getoetst. Om de rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2021 in de jaarrekening op te kunnen nemen moet de (verbijzonderde) interne controle (VIC) zich specifiek (ook) richten op het toetsen op deze drie rechtmatigheidscriteria. Het gaat om de volgende criteria:

1. Bij het begrotingscriterium gaat het om de controle op de overschrijdingen van de geautoriseerde begroting na begrotingswijzingen in het boekjaar. Door de methode van de begrotingswijziging bij de tussenrapportages en de zogenoemde veegwijziging in de maand december stelt de raad een gewijzigde begroting vast. Dit leidt ertoe dat het verschil tussen de begroting en uiteindelijk de jaarrekening zo klein mogelijk is. Op deze manier wordt het risico van een begrotings-onrechtmatigheid zoveel mogelijk beperkt.
2. Bij het voorwaardencriterium wordt gekeken of de financiële beheershandelingen binnen de gemeente voldoen aan de voorwaarden zoals die zijn gesteld in de wet- en regelgeving. Dit betreft de Europese en nationale wetgeving en de verordeningen die zijn opgenomen in het normenkader. In de *Kadernota Rechtmatigheid* van de commissie BBV zijn de minimale vereisten, de bepalingen uit deze regels die effect hebben op bedragen (recht, hoogte en duur), nader uitgewerkt. Deze elementen zijn vooral van toepassing bij subsidie- en uitkeringsprocessen.

Ons *Verbijzonderde Interne Controleplan* is bij alle processen met een relevante omvang of risico's zo ingericht dat gecontroleerd wordt of aan dit criteria wordt voldaan.

3. Het derde criterium betreft misbruik en oneigenlijk gebruik. Een aantal maatregelen binnen de gemeentelijke processen moet misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke middelen voorkomen. In relatie tot dit criterium is ook een frauderisicoanalyse op gesteld. Daarnaast maakt dit criterium deel uit van de verbijzonderde interne controles.

Hoe pakken we het aan?

De controle door de accountant verandert vanaf 2021¹ wanneer de wetgeving hierover tijdig wordt vastgesteld door het Rijk. Daar waar tot en met dit jaar (2020) de accountant in de jaarrekeningcontrole onderzoek doet naar het rechtmatig handelen binnen de processen, wordt vanaf 2021 de rechtmatigheidsverantwoording een onderdeel van de jaarrekening. Aangezien de accountant van de gemeenteraad de opdracht krijgt om de jaarrekening te controleren, betreft de accountant ook de rechtmatigheidsverantwoording in de oordeelsvorming. Overigens maakt de accountant ook nu al gebruik van de bevindingen van de verbijzonderde interne controlefunctie.

¹ Of 2022 wanneer het besluit later wordt genomen, maar wel altijd ingaande op de eerste dag van het kalenderjaar.

De bevindingen van de rechtmatigheidscontrole worden een onderdeel van de Paragraaf Bedrijfsvoering in de programmabegroting, de beide tussenrapportages en de programmarekening. In de programmabegroting wordt beschreven hoe wij de rechtmatigheidscontroles gaan uitvoeren². In de tussenrapportages wordt aandacht besteed aan belangrijke bevindingen van de verbijzonderde interne controle en de voortgang van eerdere bevindingen en eventuele meldingen op het gebied van dreigende rechtmatigheidsfouten. In de programmarekening wordt de formele rechtmatigheidsverantwoording opgenomen over het verstreken jaar en worden de belangrijkste bevindingen toegelicht in de Paragraaf Bedrijfsvoering.

Met de accountant is een controletolerantie voor de rechtmatigheid afgesproken van 3% van de begroting. In de maand januari/februari 2021 wordt de raad gevraagd deze tolerantie te bevestigen voor de uit te voeren interne rechtmatigheidscontroles vanaf 2021.

Conclusie

De accountant baseert zich al sinds lange tijd (meerdere jaren) op de bevindingen van de uitgevoerde verbijzonderde interne controles. Daar waar fouten in de rechtmatigheid zijn geconstateerd betreft dit altijd fouten die wij zelf hebben geconstateerd. De accountant heeft in zijn controlerapporten telkens weer bevestigd dat wij onze (verbijzonderde) interne controle op orde hebben en wij zijn van mening dat het volwassenheidsniveau op dit gebied toereikend is. Met de voorgenomen acties, te weten het schrijven van een nieuw VIC-plan waarin de voorgestelde tolerantie van 3% wordt opgenomen, de voortgang van de rechtmatigheidscontrole deel uit laten maken van de Paragraaf Bedrijfsvoering en de kwaliteit van de uitgevoerde rechtmatigheidscontroles, zijn we er van overtuigd dat we ook in de volgende jaren een goedkeurende verklaring bij de gemeenterekening inclusief het aspect rechtmatigheid tegemoet kunnen zien.

² De basis hiervoor is het Verbijzonderde Interne Controleplan